

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Дніпропетровський національний університет імені Олеся Гончара
Економічний факультет
Кафедра фінансів

ЕКОНОМІЧНА БЕЗПЕКА

ПРОГРАМА

вибіркової навчальної дисципліни

підготовки бакалаврів

спеціальності 072 – Фінанси, банківська справа та страхування

(Шифр за ОПП ІІІ 5. 1. 1. 1в)

Дніпро

2018 рік

РОЗРОБЛЕНО ТА ВНЕСЕНО:

Дніпропетровський національний університет імені Олеся Гончара

РОЗРОБНИКИ ПРОГРАМИ:

Грабчук О. М., доктор економічних наук, доцент, завідувач кафедрою фінансів.

Обговорено та схвалено науково-методичною комісією за напрямом підготовки/спеціальністю «Фінанси і кредит»

« 30 » _____ травня _____ 2017 року, протокол № 9 _____

ВСТУП

Програма вивчення вибіркової навчальної дисципліни «Економічна безпека підприємств» складена відповідно до СВО ДНУ ОПП 072 – Фінанси, банківська справа та страхування від 26. 06. 2017 р.

Предметом вивчення навчальної дисципліни є сукупність економічних відносин, що виникають у сфері забезпечення економічної безпеки підприємства, основні напрями дії загроз та шляхи їх подолання

Міждисциплінарні зв'язки: ґрунтується на вивченні дисциплін ЗП 1.8 – «Мікроекономіка», ЗП 2. 2. 4. 4в – «Правознавство», ПП 3. 1 – «Економіка підприємства» та передуює вивченню дисциплін ПП 3.18 – «Фінанси підприємств», ПП 3. 9 – «Економіка праці та соціально-трудова відносини», ПП 3. 16 – «Податкова система», ПП 3. 17 – «Страхування», ПП 4. 5в – «Фінансово-економічний аналіз», ПП 4. 4в – «Фінансова діяльність суб'єктів підприємництва»

Програма навчальної дисципліни складається з таких змістових модулів:

1. Теоретико-організаційні основи економічної безпеки підприємства.
2. Механізм забезпечення економічної безпеки підприємства.

1. МЕТА ТА ЗАВДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

1.1. Метою викладання навчальної дисципліни «Економічна безпека підприємств» є отримання знань про використання теоретико-методичних основ оцінки та аналізу стану економічної безпеки підприємства для формування навичок розробки практичних рекомендацій щодо зниження ризиків підприємства та розробки антикризових заходів.

1.2. Основними завданнями вивчення дисципліни «Економічна безпека» є:

- концептуальна постановка завдання економічної безпеки підприємства;
- вивчення системи показників, яка найбільш оптимально характеризує складові економічної безпеки;
- виявлення стимулюючих або загрожуючих факторів;
- вивчення методичних підходів до оцінки ризиків у діяльності підприємства;
- вивчення комплексу рекомендацій для зниження ризиків підприємства та розробки антикризових заходів
- визначення напрямів мінімізації загроз економічній безпеці з урахуванням стратегічних пріоритетів соціально-економічного розвитку держави.

1.3. Згідно з вимогами освітньо-професійної програми повинні бути сформовані компетентності:

Інтегральна компетентність:

Здатність розв'язувати спеціалізовані задачі та практичні завдання і у сфері фінансів, банківської справи та страхування, зокрема, професійної діяльності (у т.ч. у процесі навчання), що передбачає застосування новітніх теорій та методів

Фахові компетентності:

– ФК3. Здатність оцінювати та передбачати економічні події та явища на макро-, мезо- та мікрорівні, визначати результати державного впливу на їх перебіг

– ФК11. Здатність проводити аналіз функціонування та розвитку суб'єктів господарювання, фінансових, фінансово-кредитних установ та страхових організацій.

– ФК13. Здатність використовувати аналітичний та методичний інструментарій для обґрунтування рішень у сфері професійної діяльності.

та отримані результати навчання

у когнітивній сфері:

– ПРН 5 розробляти пропозиції щодо формування і вдосконалення фінансової, бюджетної, монетарної, податкової політики держави з урахуванням необхідності ефективного використання фінансових ресурсів;

– ПРН 7 аналізувати процеси фінансово-кредитного регулювання соціально-економічних відносин;

– ПРН 8 проводити аналіз та інтерпретувати його результати у сфері державних фінансів, фінансів суб'єктів господарювання, банківській сфері, страхуванні;

– ПРН 18 обґрунтовувати прийняття рішень у сфері безпеки банківської діяльності фінансів та страхування;

На вивчення навчальної дисципліни відводиться 120 годин/4 кредити ECTS.

2. ІНФОРМАЦІЙНИЙ ОБСЯГ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1. ТЕОРЕТИКО-ОРГАНІЗАЦІЙНІ ОСНОВИ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВА

ТЕМА 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВА.

Поняття економічної безпеки Сутність понять: “безпека підприємства”, та “економічна безпека підприємства”. Фактори, що впливають на безпеку підприємства: несприятлива економічна політика держави, дія інших суб'єктів господарювання, кризові явища у світовій економіці. Несумлінна конкуренція. Концептуальні засади економічної безпеки Світовий досвід забезпечення економічної безпеки підприємства. Об'єкт, суб'єкт та мета дослідження економічної безпеки підприємства. Загрози економічній безпеці підприємств. Об'єкти захисту економічної безпеки підприємства. Фактори впливу на рівень економічної безпеки підприємства. Завдання економічної безпеки підприємства.

ТЕМА 2. МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ОЦІНКИ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВ

Складові економічної безпеки України та методика їх оцінювання Методичний підхід до оцінювання економічної безпеки регіону та галузі Комплекс методичних підходів щодо оцінювання економічної безпеки підприємства. Поняття індикаторів економічної безпеки підприємства, їх види. Технологія моделювання стану

економічної безпеки підприємства Методичне забезпечення ідентифікації та оцінювання загроз економічної безпеки в системі корпоративного управління

ТЕМА 3. СИСТЕМА УПРАВЛІННЯ ЕКОНОМІЧНОЮ БЕЗПЕКОЮ ПІДПРИЄМСТВА.

Система безпеки як організована структура підрозділів, засобів, методів, заходів. Принципи організації і функціонування системи безпеки. Мета системи безпеки. Основні заходи і методи захисту від загроз. Варіанти структури служби безпеки. Організація системи економічної безпеки підприємства Стратегічне та інноваційне забезпечення системи управління економічною безпекою підприємства. Програма гарантування безпеки підприємства.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2. МЕХАНІЗМ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВА

ТЕМА 4. ПРАВОВИЙ РЕЖИМ ЗАХИСТУ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВА.

Законодавче регулювання економічної безпеки підприємства. Основні проблеми безпеки підприємств в Україні. Нормативно-правове забезпечення економічної безпеки в системі корпоративного управління підприємством. Фактори загроз економічної безпеки в системі корпоративного управління підприємства Положення Господарського кодексу про економічну безпеку підприємства. Державне регулювання економічної безпеки підприємства в контексті економічної безпеки України. Поняття «комерційна таємниця». Відповідальність: адміністративна, кримінальна за розголошення відомостей, що становлять комерційну таємницю.

ТЕМА 5. ІНФОРМАЦІЙНА БЕЗПЕКА ПІДПРИЄМСТВА ТА ЇЇ ЗАХИСТ

Класифікація та характеристика різних видів інформації. Інформаційні потоки в організації; соціально-психологічний клімат у колективі, конфлікти, виявлення нелояльності до керівництва. Інформаційно-аналітичне забезпечення системи управління економічною безпекою підприємства. Форми і методи економічного шпигунства. Технічний захист від економічного шпигунства.

ТЕМА 6. ЕКОНОМІЧНА БЕЗПЕКА ТА РИЗИК-МЕНЕДЖМЕНТ ПІДПРИЄМСТВА

Господарські ризики підприємства, що впливають на стан економічної безпеки підприємства. Напрями захисту підприємства від ризиків економічної безпеки. Сутність і завдання управління ризиком інноваційних проєктів Дослідження принципів організації управління ризиком інноваційних проєктів. Структуризація ризику, мети і завдань управління інноваційними проєктами

3. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

3.1. Базова література:

1. Варналій З. С. Економічна безпека: Навч. посіб. / за ред. З. С. Варналія. –

К.: Знання, 2009. – 647 с.

2. Іванюта Т. М. Економічна безпека підприємства: Навч. посіб./ Т. М. Іванюта, А. О. Заїчковський. – К.: ЦУЛ, 2009. – 256 с.

3. Ортинський В. Л. Економічна безпека підприємств, організацій та установ Економічна безпека підприємств, організацій та установ: навч. посібник / В. Л. Ортинський, І. С. Керницький, З. Б. Живко. – Київ : Правова єдність, 2009. – 542 с.

4. Отенко І. П. Економічна безпека підприємства: Навч. посіб./ І. П. Отенко, Г. А. Іващенко, Д. К. Воронков. – Харків: ХНЕУ, 2012. – 256 с.

3.2. Додаткова література:

1. Барановський О. І. Економічна безпека в Україні (методологія оцінки та механізми забезпечення): Монографія / О. І. Барановський. – К.: КНЕУ, 2004. – 759 с.

2. Васильців Т.Г. Економічна безпека підприємництва України: стратегія та механізми зміцнення: Монографія. – Львів: Арал, 2008. – 384с.

3. Господарський кодекс України № 436- IV від 16.01.2003 р.

4. Донець Л. І. Економічна безпека підприємства: Навч. посіб. / Л.І. Донець, Н. В. Ващенко. – К.: ЦУЛ, 2008. – 240 с.

5. Камлик М. І. Економічна безпека підприємницької діяльності. Економіко-правовий аспект: Навч. посіб./ М. І. Камлик. – К.: Атіка, 2005. – 432 с.

6. Козаченко Г. В. Економічна безпека підприємства: сутність та механізми забезпечення: Монографія/ Г. В. Козаченко, В. П. Пономарьов, О. М. Ляшенко. – К.: Лібра, 2003. – 280 с.

7. Козаченко Г. В. Економічна безпека підприємства: сутність та механізм забезпечення : [монографія] / Козаченко Г. В., Пономарьов В. П., Ляшенко О. М. – К. : Лібра, 2003. – 280 с.

8. Конституція України. Затверджена ВРУ 28.06.1996р. №254/96 – ВР //Відомості Верховної Ради України. – 1996. – № 30.

9. Кравчук Н. Я. Економічна безпека: навч.-метод.посіб./ Н. Я. Кравчук, О. Я. Колісник, О. Ю. Мелих. – Тернопіль: ТНЕУ, 2010. – 277 с.

10. Основы экономической безопасности: Государство, регион, предприятие, личность / под ред. Е. А. Олейникова. – М.: ЗАО «Бизнес-школа «Интел-Синтез», 1997. – 288 с.

11. Податковий кодекс України № 2755-VI від 2 грудня 2010 р.

12. Ткваленко С. І. Інвестиційна безпека в умовах глобалізації фінансових потоків / Збірник наукових праць Національного університету державної податкової служби України. – 2010. – № 1. – С. 282-292.

13. Шлемко В. Т. Економічна безпека України: сутність і напрями забезпечення/ В. Т. Шлемко, І. Ф. Блемко. – К.: НІСД, 1997. – 144 с.

14. Экономическая безопасность: Производство – финансы – банки. / Под ред. В.К. Сенчагова. – М.: Финстатинформ, 1998. – 616 с.

15. Экономическая безопасность: Энциклопедия / под ред. А. Г. Шаваева. – М. : Изд. дом «Правовое просвещение», 2001. – 512 с.

3.3. Методичні рекомендації:

1. Грабчук О. М. Конспект лекцій з дисципліни «Економічна безпека підприємства» – додається в НМКД.
2. Грабчук О. М. Методичні матеріали до семінарських занять з дисципліни «Економічна безпека підприємства» – додається в НМКД.
3. Методика розрахунку рівня економічної безпеки України: Наказ Міністерства економіки України № 60 від 2 березня 2007 р.
4. Методичні рекомендації щодо оцінки рівня економічної безпеки України / Національний інститут проблем міжнародної безпеки; за ред. А. І. Сухорукова. – К., 2003. – 64 с.

Студентам також рекомендується для самостійного опрацювання відповідна наукова література та періодичні видання.

3.4. Інформаційні ресурси:

1. Нормативна база (будь-які правові пошукові системи, включно системи, що розташовані на офіційних сайтах в мережі Інтернет відповідних органів).
2. Офіційний сайт Національної бібліотеки ім. Вернадського – www.biblvnad.org.ua.
3. Офіційний сайт Національного банку України www.bank.gov.ua
4. Офіційний сайт Національного Комітету статистики України www.ukrstat.gov.ua
5. Менеджмент. Бізнес. – www.management.com.ua.
6. Центр гуманітарних технологій – www.gtmarket.ru.

4. ФОРМА ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ УСПІШНОСТІ НАВЧАННЯ

Підсумкова атестація з навчальної дисципліни «Економічна безпека» – залік.

5. ЗАСОБИ ДІАГНОСТИКИ УСПІШНОСТІ НАВЧАННЯ

Діагностика знань студентів здійснюється з допомогою:

- усних опитувань на семінарських заняттях;
- письмових контрольних робіт;
- письмових тестових завдань.

Критерії успішності

Оцінки «відмінно» заслуговує студент (студентка), який (яка) виявив (виявила) всебічні, системні й глибокі знання навчального матеріалу і вміння вільно виконувати передбачені програмою завдання, ознайомлений (ознайомлена) з основною і додатковою літературою. Зазвичай, оцінка «відмінно» ставиться студентам, які засвоїли основні поняття та принципи сучасної економічної теорії, вільно оперують економічними категоріями та інтерпретують графічні економічні моделі, усвідомлюють зв'язки між основними економічними явищами та процесами, творчо та коректно використовують їх при розв'язанні задач.

Оцінки «добре» заслуговує студент (студентка), який (яка) виявив (виявила) повне знання навчального матеріалу, успішно виконав (виконала) передбачені програмою завдання, засвоїв (засвоїла) рекомендовану основну літературу. Як правило, оцінка «добре» виставляється студентам, які засвідчили системні знання понять та принципів економічної теорії і здатні до їх самостійного поповнення та оновлення під час подальшої навчальної роботи і професійної діяльності. Одночасно вони допустили певні неточності, пропуски, помилки, які зумовили некоректність окремих результатів та висновків.

Оцінки «задовільно» заслуговує студент, який виявив знання основного навчального матеріалу в обсязі, потрібному для подальшого навчання і майбутньої роботи за професією, частково впорався з виконанням передбачених програмою завдань, ознайомлений із частиною рекомендованої основної літератури. Зазвичай, оцінка «задовільно» виставляється студентам, які допустили суттєві помилки в усних відповідях та при виконанні завдань контрольних робіт, мали серйозні труднощі у спробах усунути ці помилки самостійно.

Оцінки «відмінно», «добре», «задовільно» еквівалентні оцінці «зараховано»

Оцінка «незадовільно» виставляється студентові, який виявив значні прогалини в знаннях основного навчального матеріалу, допустив грубі помилки у виконанні передбачених програмою завдань, незнайомий з основною літературою. Як правило, «незадовільна» оцінка виставляється студентам, у яких відсутні знання базових положень сучасної економічної теорії або їх недостатньо для продовження навчання чи початку професійної діяльності.

Оцінка «незадовільно» еквівалентна оцінці «незараховано».